

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕРОРПРІЯТІЙ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ВУЗІ

Бойко О.В. к.т.н., доцент кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності

Бойко В.С. к.т.н., доцент кафедри обладнання переробних і харчових
виробництв

Таврійський державний агротехнологічний університет

Тел. 42-06-13, 42-12-84

Анотація - В даній статті проаналізовані основні проблеми економічної ефективності по впровадженню заходів щодо поліпшення безпеки життєдіяльності у вищих учбових закладах. Розглянуті існуючі методики і їх застосування в умовах учбових закладів. Визначені основні напрями посилення роботи по охороні праці.

Ключові слова: безпека, ризик, травма, праця, фактор.

Постановка проблеми. Різкий перехід ось соціалістичній власності до капіталістичної форми викликав кризу, що охопила економіку України, високий моральний і фізичний знос основних виробничих фондів, що діють, обмеженість засобів підприємств, роблять негативний вплив на стан умов праці тих, що працюють.

Фактичне полягання умов праці в Україні і стан здоров'я працюючого населення можна охарактеризувати наступними показниками. За статистичними даними, на виробництві щорічно травмується сотні тисяч чоловік, є тисячі летальних результатів, тисячі - стають інвалідами праці.

Аналіз останніх досліджень. В даний час різними видами пільг і компенсаційними виплатами за роботу у важких і шкідливих умовах праці в промисловості користуються мільйони людей. Тільки прямі витрати на пільги і компенсації, а також втрати по тимчасовій і постійній непрацездатності щорічно перевищують витрати суспільства на охорону здоров'я. Тривалість життя трудящих, зайнятих на робочих місцях з шкідливими умовами праці низька, в порівнянні зі світовим рівнем. Постійно збільшується число працівників, зайнятих на травмонебезпечних робочих місцях, не навчені, не отримали спеціальних відомий в області охорони праці і профілактики виробничого травматизму. Тим самим вони поставлені буквально в умови постійного смертельного ризика. При цьому, ситуація із забезпеченням працівників засобами індивідуального захисту (ЗІЗ), які є невід'ємною частиною створення безпечних умов праці, рік ось роки погіршується. При 2002 роки в Україні об'єми виробництва засобів індивідуального захисту знизилися більш ніж в 10 разів, різко погіршала їх якість, виросла вартість. Останнім часом наголошується значне зростання професійної захворюваності.

Усесвітня Організація Охорони здоров'я відзначає, що крім дії шкідливих виробничих чинників, в середньому, до 30 % захворювань відбувається під впливом негативної дії навколишнього середовища. Полягання навколишнього середовища в Україні продовжує погіршуватися. Погіршення стану навколишнього середовища спричинить подальше зростання захворюваності працівників. Багато так званих загальних захворювань, можуть прогресувати в умовах дії шкідливих виробничих чинників, що приводить до формування несприятливих тенденцій в загальній захворюваності, інвалідності і смертності. При цьому необхідно відзначити, що керівники підприємств, на сьогоднішній день, не несуть відповідальності за зростання загальної захворюваності на підприємстві, якщо це не пов'язано з невиконанням зобов'язань колективного договору або угоди по охороні праці. Багато хто може заперечити, що статистичні дані останнім часом свідчать про деяке зниження рівня травматизму. Ці "позитивні" зміни обумовлені, перш за все, прихованим безробіттям, значним скороченням облікової чисельності працівників у всіх регіонах країни, скороченням режимів робочого часу, тривалими вимушеними простоями. При стабілізації економіки, поступовому росте виробництва, показники стану умов праці мабуть, різко погіршають і, якщо не будуть прийняті рішучі заходи по профілактиці нещасних випадків, зміцненню всієї системи охорони праці, може відбутися сплеск виробничого травматизму і захворюваності. Гарантією цього прогнозу служить погіршення стану основних виробничих фондів, скорочення служб охорони праці, скорочення асигнувань на охорону праці.

За даними Міністерства АПК фізичний і моральний знос основних фондів дозрів 70-80%. З позицій техніки безпеки і гігієни праці суспільство вступило в стан обвального погіршення виробничої сфери, масових аварій, необоротного в перспективі погіршення здоров'я працівників.

Різде погіршення положення в області охорони праці, обумовлено форсованим переходом країни на ринкову економіку, швидким зростанням інфляції, браком грошей на проведення заходів щодо охорони праці, розпадом СРСР на самостійні держави і, відповідно, відміною багатьох правових документів по охороні праці, ослабленням державної системи контролю при умовами праці на підприємствах. Крім того, критичне положення з охороною праці обумовлене перш за все низьким рівнем технічної оснащеності багатьох виробництв, застосуванням застарілих технологій, зношеністю машин, механізмів, устаткування, недостатнім забезпеченням і низькою ефективністю засобів індивідуального і колективного захисту, ослабленням уваги працедавців до реконструкції і модернізації виробництва, до дотримання термінів проведення ремонту і заміни застарілого устаткування, до застосування надійних систем попередження і локалізації аварій, до точного обліку вимог норм і правил охорони праці при проектуванні устаткування і технологічних процесів, а також зневагою до вимог охорони праці, відсутністю контролю за їх дотриманням з боку керівництва підприємств (особливо нових форм

власності), безкарністю винних, в халатності і порушеннях відповідних норм і правил.

Законопроекти, що діяли раніше, положення, нормативні документи по охороні праці втратили силу у зв'язку з розпадом СРСР, а розробка нових документів йде поволі і вимагає великих витрат, крім того, у зв'язку з скороченням працівників служб охорони праці, впровадження знов прийнятих документів запізнюється. Однією з причин ситуації, що створилася, є відсутність ефективного економічного державного механізму, направленого на стимулювання вирішення проблем охорони праці і навколишнього середовища.

Ситуація з охороною праці і навколишнього середовища в системі Міністерства загальної і професійної освіти Україні благополучніша, оскільки робочі місця, на яких діють шкідливі і небезпечні виробничі чинники, складають невеликий відсоток ось загальної кількості робочих місць в галузі. Проте в системі Міністерства в даний час наголошується відносно підвищення захворюваності і травматизму.

Умовам, в яких вчаться студенти, приділяється мало уваги. В той же час, відомо, що несприятливі умови навчання студентів (погане освітлення учбових приміщень, парти, що не задовольняють ергономічним вимогам і так далі), негативно позначаються на стані їх здоров'я. Не секрет, що під час навчання в інституті в багато студентів погіршується зір, з'являються захворювання кістково-м'язової і нервової систем, шлунково-кишкового тракту. Крім того, ситуація ускладнюється тим, що студенти проходять навчання не тільки в аудиторіях, вони виїжджають для проходження виробничої практики на підприємства, на роботи в студентських будівельних загонах і студентських сільськогосподарських загонах, а це підвищує вірогідність виникнення нещасних випадків і збільшує труднощі в забезпеченні сприятливих умов праці і навчання. Статистичні дані свідчать: здоров'я студентів за час навчання в інституті погіршується. Крім того, частина студентів вже поступають в інститут з неповноцінним здоров'ям, і несприятливі умови навчання ще більш посилюють їх захворювання. Згідно з результатами медичних обстежень студентів першого курсу, 47,6 % студентів є фізично здоровими, в 23,6 % студентів відмічені функціональні порушення здоров'я, 28,8 % студентів страждають хронічними хворобами. Серед студентів 6-го курсу, 34,8 % студентів є фізично здоровими, 31,9 % студентів мають функціональні порушення здоров'я, 33,3 % студентів мають хронічні порушення здоров'я. Згідно досліджень, захворюваність студентів обумовлена багатьма чинниками: наприклад, серед нервово-психічних захворювань студентів - 12 % випадків обумовлено режимом роботи (аудиторними заняттями більше 6 годин), 24 % випадків пов'язано з недоліком рухової активності, серед захворювань травної системи 50 % випадків обумовлено режимом роботи.

Захворюваність і травматизм серед професорсько-викладацького складу, наукового і виробничого персоналу вузів, а також студентів наносить значний економічний збиток суспільству. При цьому, захворюваність

професорсько-викладацького складу прямо впливає на витрачання засобів почасового фонду, а також фондів медичного і соціального страхування, захворюваність студентів викликає додаткові витрати на повторне навчання і витрати стипендіального фонду. До того ж в результаті захворюваності тих, що працюють і студентів знижується їх працездатність і якість навчання.

Є ще один аспект проблеми. В даний час, в умовах перебудови вищої освіти, перед вузами встають завдання по підвищенню якості підготовки фахівців, що випускаються, зокрема в області охорони праці і навколишнього середовища. На сьогоднішній день необхідно різко підвищити рівень якості викладання курсів "Охорона праці", "Основи екології" у вищих учбових закладах, які закладають основу наукової організації вирішення проблем охорони праці і навколишнього середовища на підприємствах і у вищих учбових закладах. Вищий учбовий заклад винен навчить студентів (майбутніх фахівців виробництва) організовувати роботу підприємств так, щоб в процесі виробництва не наносить збитку здоров'ю тих, що працюють і навколишньому середовищу, виховати людей екологічно грамотних, передбачливих можливі негативні наслідки їх господарської діяльності.

Все вище сказане свідчить про актуальність вивчення економічних проблем управління охороною праці і навчання у вузах. Зараз, коли вищі учбові заклади обмежені в грошових коштах, і позбавлені перспективи збільшення витрат на поліпшення умов роботи і навчання, виникає гостра необхідність знаходження раціональних шляхів поліпшення умов праці і навчання.

Вирішуючи проблему охорони праці у вищих учбових закладах, ми розглядаємо тільки вузький спектр питань, пов'язаних з охороною праці що працюють, і автоматично виключаємо з поля зору умови, в яких вчаться студенти, охорону здоров'я студентів і питання охорони навколишнього середовища.

Як правило, при розробці систем управління охороною праці не приділяється увага умовам навчання студентів. Аналізуючи пропоновані в законодавчих документах, прийняті останніми роками економічні стимули (важелі), направлені на те, щоб зацікавити керівників вирішувати проблеми охорони праці і навколишнього середовища, можна зробити вивід, що в основному пропонуються системи штрафів, вживані в різних випадках. Не секрет, що на сьогоднішній день без економічної зацікавленості організації, підприємства і їх керівники не займатимуться вирішенням проблем охорони праці і навколишнього середовища. Серед методів стимулювання роботи по охороні праці на підприємствах і в організаціях пропонується преміювання співробітників, що в умовах ВУЗу скрутно здійснювати, оскільки ВУЗ є держбюджетною організацією, до того ж в умовах ринкової економіки і фінансової кризи проблема преміювання співробітників для ВУЗу стає ще не розв'язною. Методики розрахунку економічної ефективності впровадження заходів, що існують на сьогоднішній день, щодо охорони праці розроблялися для виробничих підприємств, і отже, не адаптовані до

умов вищих учбових заведень, не враховують характерних особливостей вищих учбових заведень.

Перераховані методики дозволяють рахувати ефект в цілому по підприємству (організації), не зважаючи на специфіку різних рівнів управління. В той же час, у вузі складові економічного ефекту ось впровадження заходів щодо охорони праці і навколишнього середовища на різних організаційних рівнях управління - різні. Окрім цього реальних умовах ефект ось впровадження заходів може наступити не відразу. У пропорованих методиках термін окупності заходів щодо охорони туди приймався рівним 12-ти рокам. У сьогоднішніх умовах - швидкого зростання інфляції і обмеженості вільних засобів підприємств і організацій, які можна направити на фінансування заходів щодо охорони праці, дванадцять течія - це дуже великий термін і отже це неприйнятно. До того ж вищий учбовий заклад має свою специфіку, основна мета вузу - навчання студентів, а не випуск продукції, тому для розрахунку ефекту заходів щодо охорони праці у вузі необхідно ввести нові формули розрахунку.

Висновки враховуючи перераховані проблеми по забезпеченню безпеки життєдіяльності у вищих учбових закладах, можна намітити наступні напрями у вирішенні питань ефективності впровадження системи БЖ:

- розробити економічні механізми стимулювання роботи по забезпеченню безпеки життєдіяльності, впровадження якого дозволить створити в керівників вищих учбових заведень і окремих підрозділів ВУЗів зацікавленість у вирішенні проблем забезпечення безпеки життєдіяльності;
- розробити методичні рекомендації за оцінкою економічної ефективності роботи по забезпеченню безпеки життєдіяльності у ВУЗі, що дозволяють визначити економічний ефект ось впровадження заходів щодо забезпечення безпеки життєдіяльності, що утворюється на різних організаційних рівнях управління Вузом;
- особливу увагу приділити питанням стану здоров'я студентів (щорічне медичне обстеження, бази відпочинку, санаторне лікування, фізична підготовка)

Література:

1. Законодавство України про охорону праці. Т. 1-3. – Київ, «Основа», 2006.
2. Алексеев С.В., Усенко В.Р. Гигиена труда. – М.: Медицина, 1988.- 576 с.
3. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» Постанова Верховної Ради України від 24 лютого 1994 р.
4. Трахтенберг І.М., Коршун М.М., Чабанова О.В. Гігієна праці та виробнича санітарія. – К.:1997. - 464с.

Summary

In this article the basic problems of economic efficiency are analysed on introduction of measures on the improvement of safety of vital functions in higher educational establishments. Existent methods and their applications are considered in the conditions of educational establishments. Basic directions of strengthening of work on the guard of labour are certain.